

порушеннями зору також залежить і спосіб адаптації підручника масової загальноосвітньої школи чи необхідність видання фахівцями-тифлопедагогами оригінальної навчальної книги для школярів із порушеннями зору.

Література:

1. Дефектологічний словник : навчальний посібник /за наук. ред. Бондаря В.І., Синьова В.М. Київ : Вид-во «Лєся». 2011. 528 с.
2. Інструктивно-методичний лист МОНмолодьспорт «Організація інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» від 18.05.2012 № 1/9-384. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29627/
3. Серпутько Г.П., Федоренко С.В., Федоренко М.І. Проблеми підручникотворення для здобувачів освіти із порушеннями зору в Україні: International scientific conference «Innovative Project and programs on psychology pedagogy and education», Riga, December 10-11. 2021. С. 27-30.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-27>

FORMATION OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF TEACHERS TO IMPLEMENT EDUCATIONAL INNOVATIONS

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Chemodurova Yu. M. Чемодурова Ю. М.

*Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor at the Department of
Management of Education and Psychology
MI «Zaporozhzhia regional institute of
postgraduate pedagogical education» of
Zaporizhzhia Regional Council
Zaporizhzhia, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5432-2334>*

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри менеджменту освіти
та психології
КЗ «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5432-2334>*

Система освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства зазнає суттєвих змін, пов'язаних з реалізацією Концепції Нової української школи взагалі та прийняттям нових Державних стандартів початкової та базової середньої освіти зокрема. Основним агентом таких змін та впровадження освітніх новацій стає вчитель, який, відповідно до Концепції Нової української школи, набуває академічної

свободи, може готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку тощо [2]. Змінюється також основна роль учителя й у процесі навчання – він набуває ролі коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Прийняття нових Державних освітніх стандартів початкової та базової середньої освіти в умовах переходу від «знанієвої» до компетентнісної парадигми, потребує удосконалення професійних функцій педагога та, відповідно, підвищення його психолого-педагогічної компетентності у питаннях впровадження освітніх інновацій. Так, у нових стандартах заявлені основні вимоги до загальних і конкретних результатів навчання за освітньою програмою, описані цільові установки щодо знань, умінь, навичок і компетентностей учня, що задає орієнтири для формувального оцінювання особистісних, метапредметних і предметних результатів навчання в межах освітньої програми початкової або базової школи. Отже, нові задекларовані підходи та новації потребують перегляду педагогом змісту освіти в цілому, а також форм, методів навчання і виховання, які ним застосовуються; усвідомлення власної ролі в освітньому процесі та рефлексивне ставлення до свого рівня професіоналізму.

Все це висуває й інші вимоги до професійного розвитку педагогічних працівників. Відтак, для ефективної реалізації сучасних освітніх завдань, вчитель повинен набути не тільки «предметних», вузькопрофесійних компетентностей (тобто таких, що спрямовані на надання учням знань та розвиток їхніх умінь і навичок з конкретного предмету), а й інших, загальнопрофесійних, пов'язаних, наприклад, в тому числі з вирішенням питань щодо особливостей навчання та виховання учнів певних вікових категорій (психологічна компетентність). Зокрема, педагог повинен володіти культурою організації навчальної діяльності, націленої на розвиток основ теоретичного мислення, що лежить в основі метапредметних, ключових компетентностей.

Важливо зазначити, що оновлення змісту освіти, методології та технології організації освітнього процесу, можливе тільки в умовах інноваційної діяльності, яка передбачає включення педагогів у процес створення, освоєння та використання педагогічних нововведень в освітній практиці. В свою чергу, проблема освоєння інновацій потребує послідовного розгляду питання змісту та структури психологічної готовності педагогів до інноваційної педагогічної діяльності.

Під готовністю вчителя до змістовних змін діяльності та впровадження новацій ми розуміємо сукупність якостей вчителя, що

визначають його спрямованість на розвиток як власної педагогічної діяльності, так і діяльності всього колективу закладу освіти; його здатність виявляти актуальні проблеми процесу навчання, знаходити та реалізувати ефективні способи їх вирішення [1]. Виходячи з цього, психологічна складова готовності вчителя до реалізації нового змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей, передбачає, перш за все, сформованість у педагога рефлексивно-аналітичних та діяльнісно-практичних умінь та навиків.

Отже, психологічну готовність педагога до впровадження освітніх інновацій будемо розглядати як цілісний психологічний феномен, що поєднує когнітивний (знання новацій, способів їх застосування тощо), афективний (позитивне ставлення до змін, емпатія, переважання позитивних емоцій у професійній діяльності тощо) та конативний (діяльнісний) компоненти. Основними характеристиками психологічної готовності до діяльності за новим освітнім стандартом стають: креативність, висока відповідальність і творча активність у реалізації професійних функцій.

Формування та розвиток психологічної готовності до впровадження освітніх інновацій (без яких сьогодні неможлива успішна педагогічна діяльність) стає одним із завдань діяльності практичного психолога сучасного закладу освіти у межах здійснення ним психологічного супроводу освітнього процесу [3].

У даному контексті, робота психолога закладу освіти щодо формування психологічної готовності педагогів може включати:

- Виявлення рівня поінформованості, загального ставлення щодо проблеми, розуміння змісту нововведень (наприклад, організація дискусій для визначення позицій, переконання; тестування з метою самоперевірки обізнаності з подальшим обговоренням спірних питань і «розвіювання» міфів; усвідомлення та аналіз труднощів, подолання бар'єрів у сприйнятті новацій тощо).

- Пошук наявних і/або прихованих особистісних ресурсів (наприклад, проведення тренінгів, інтерактивних занять з використання проєктивних методів і методик).

- Робота з кейсами (обговорення реальних проблемних ситуацій педагогічної практики та спільний пошук шляхів їх вирішення).

- Розвиток саморегуляції педагогічного працівника (в тому числі, проведення занять з аутотренінгу, розвиток навиків застосування медитативних технік, прийомів емоційної саморегуляції, тощо).

Важливо, що психолог у такій взаємодії з педагогом, стає для нього: фасилітатором, який надає впевненість у своїх силах і підтримує, спираючись на психологічне знання; співрозмовником, який бачить

педагогічну ситуацію з іншої позиції, але при цьому розуміє і приймає позицію вчителя; ігротехніком, який створює для педагога ситуацію рефлексивного аналізу його досвіду; партнером у педагогічній діяльності, який бере участь у проектуванні освітньої процесу.

Література:

1. Кажарська О. М. Особливості формування психологічної готовності молодого вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти. *Наука і освіта*. 2009. № 1/2. С. 68–75.
2. Концепція Нової української школи. Київ, 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 20.07.2022)
3. Чемодурова Ю. М. Психологічний супровід професійної діяльності педагога в умовах Нової української школи. *Сучасна педагогіка та психологія: методологія, теорія і практика*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 03-04 грудня 2021 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2021. С. 98-101.